

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/181171,Uroczystosc-odslonienia-tablicy-upamietniajacej-Bogumile-i-Anastazego-Wika-Czarn.html>
25.04.2024, 23:01

Uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej Bogumiłę i Anastazego Wika-Czarnowskich - Gdańsk, 22 marca 2023

W 83. rocznicę egzekucji 67 Polaków z Wolnego Miasta Gdańska na froncie kamienicy przy ul. Wajdeloty 26 w ramach cyklu „Polskim Orłom” mającym na celu upamiętnianie wybitnych polskich patriotów z Wolnego Miasta Gdańska została odsłonięta tablica poświęcona Bogumile i Anastazemu Wika-Czarnowskim. W uroczystości wzięła udział Bożena Wika-Czarnowska, żona jedyne go wnuka Państwa Wika-Czarnowskich, Wiesława.

W trakcie uroczystości przypomniane zostało niezwykle tragiczne dla historii Gdańska i Pomorza wydarzenie z 22 marca 1940 r. Tego dnia, dokładnie 83 lata temu, w Wielki Piątek Niemcy zamordowali 67 polskich patriotów, wybitnych działaczy polskich w Wolnym Mieście Gdańsku. Był wśród nich Anastazy Wika-Czarnowski. Wyroki śmierci na Polakach zapadły w Niedzielę Palmową 1940 r. Z osądzonych utworzono wówczas kompanię karną i skierowano do osobnego baraku w obozie koncentracyjnym Stutthof. Przed egzekucją byli głodzeni, szykanowani, kazano im wykonywać wycieńczające ćwiczenia fizyczne. Kilka dni później, w Wielki Piątek 22 marca 1940 r. po porannym apelu zostali wywołani z baraku i pod eskortą licznego oddziału esesmanów wyprowadzeni do lasu i rozstrzelani. Bogumiła Wika-Czarnowska, aktywna działaczka wielu polskich organizacji w Wolnym Mieście Gdańsku kilka tygodni po śmierci męża, wraz z córką Elżbietą została skierowana do niemieckiego obozu KL Ravensbruck, gdzie przebywała przez cały okres wojny.

Oddział IPN w Gdańsku reprezentowała naczelnik OBUWiM IPN w Gdańsku Katarzyna Lisiecka, która w okolicznościowym przemówieniu odniosła się do historii Polaków z Wolnego Miasta Gdańska:

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Gdańsku od lat bada historię Polaków z Wolnego Miasta Gdańska. Ustaliliśmy nazwiska około 1500 osób, działaczy licznych polskich organizacji, ich biogramy i miejsca zamieszkania. Około 500 z tych osób zostało zamordowanych przez Niemców w okresie II wojny

światowej. Większość została aresztowana już w pierwszych dniach wojny. Był pośród nich Anastazy Wika-Czarnowski – podkreśliła.

W kolejnym przemówieniu Andrzej Osipów, Dyrektor Regionu Północnego Centrum Realizacji Inwestycji PKP w Gdańsku, Wiceprezes Stowarzyszenia Godność w Gdańsku, przytaczając nieznaną historię związaną z Anastazym Wika-Czarnowskim zauważył:

Jestem z rodem państwa Wika-Czarnowskich, mocno zaangażowanych patriotycznie, silnie związany. Rodzina Wika-Czarnowskich skupiała się przy kościele św. Stanisława we Wrzeszczu, ona go budowała, zbierała fundusze. Jak opowiadał mi w Potulicach Wiesław Wika-Czarnowski, jedyny wnuk Anastazego Wika-Czarnowskiego, przyjechał do niego wysoko postawiony oficer z propozycją podpisania jednej z trzech list niemieckich. On tego nie podpisał i oddał życie, dlatego dzisiaj jesteśmy dumni i składamy hołd całej rodzinie Wika-Czarnowskich. Chciałbym serdecznie podziękować Instytutowi Pamięci Narodowej za przygotowanie dzisiejszych uroczystości.

Stutthof ma wiele wymiarów, często jest kojarzony jako baraki, druty, komora gazowa i krematorium. Wymiarem Stutthofu jest także tu w Gdańsku nieodległy kościół polski, kompleks sportowy Gedanii, dzielnica polska w Nowym Porcie, czy ten dom, przy którym stoimy. Wymiarem Stutthofu, który nas dzisiaj łączy są też dwa doły i ofiary dwóch egzekucji. Pierwsza miała miejsce 11 stycznia, druga 22 marca 1940 r. Spoczęły w nich dziesiątki polskich patriotów z Gdańska, którzy zapłacili życiem za to, że przed wojną myśleli po polsku, mówili po polsku i byli Polakami - zauważył dr Marcin Owskiński, kierownik działu naukowego Muzeum Stutthof.

Tablicę poświęcił i modlitwę odmówił proboszcz parafii pw. św. Stanisława Biskupa, ks. Zbigniew Cichon.

Po zakończeniu uroczystości pracownicy Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Gdańsku zapalili znicze na wszystkich symbolicznych grobach Polaków z Wolnego Miasta Gdańskiego zamordowanych przez Niemców w egzekucji z 22 marca 1940 r., a także na grobie Bogumiły Wika-Czarnowskiej znajdującym się na gdańskim cmentarzu Srebrzysko.

Inicjatorem cyklu upamiętnień Polskich Patriotów z Wolnego Miasta Gdańska jest prezes IPN dr Karol Nawrocki. Tablice są finansowane przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Gdańsku. Realizowane przez artystkę Edytę Barańską w jej sopockiej pracowni szkła artystycznego. Tablica pamiątkowa państwa Wika-Czarnowskich została

wykonana autorską metodą artystki z dwóch tafli szkła. Pierwsza ze szkła laminowanego, barwionego, drukowanego oraz druga ze szkła topionego, teksturowanego z wizerunkiem orła.